

Vereniging voor Natuurbescherming Zuidwolde en Omgeving

NATUURGENOTEN

No. 67
September 2023

A photograph of two young girls in a garden. The girl in the foreground, wearing glasses and a light blue shirt, is looking down at a small green butterfly she is holding on her finger. The girl behind her, wearing a floral and striped shirt, is also looking at the butterfly. They are surrounded by various green plants and foliage. A man in a dark blue patterned shirt is partially visible in the background.

Uniek boek:
De Stenen Tuin

Natuurlijk Zuidwolde
Vlinderweek Zuidwolde

VERENIGING VOOR NATUURBESCHERMING ZUIDWOLDE E.O.

Bestuursamenstelling:

voorzitter:
Dhr. Joop Verburg Waardeel 4
7921 WG Zuidwolde
Tel. 0528-373131
Tel. Mobiel 0638419852

secretaris van bestuur
Dhr. Bas Slot
Email: rsslot@gmail.com

Penningmeester:
Dhr. Geert Smid
Willem Moesweg 15
7924 PA Veeningen
Penningmeester@natuurverenigingzuidwolde.nl

Lid van bestuur
Mevr. Tineke Bos
Tel. 0653872049

Lid van bestuur
Dhr. Wolter Moorman
Tel 0528-372744

Lid van bestuur
Dhr. Albert Heere
Email albertheere@gmail.com

lid van bestuur
Dhr. Dick Hein
Email: janniedickhein@gmail.com

lid van bestuur
Mevr. Mieke Holtmaat
Email: Mieke_holtmaat@hotmail.com

Nieuwsbrief
Dhr. Carl Maurits
Email: carlgem@gmail.com

Bezorging Natuurgenoten
Mevr. Wilma Huiskes
Tel. 0528-373125

Vormgeving en opmaak Natuurgenoten
Dhr. Henk Bosma
Alteveer

Foto's van Joop Verburg tenzij anders vermeld

Bij de voorplaat.
Verwondering en enthousiasme bij de Vlindertafel tijdens de Vlinderweek

Inhoudsopgave:

Van de voorzitter	4
Natuurlijk Zuidwolde, Joop Verburg	5
Bert Hilferink bij zijn afscheid als schoolmeester bij de Heidevlinder geëerd door de Natuurvereniging	12
Zoekplaatje	12
Vlindertuin 25 jaar en 1000 soorten gepasseerd	13
Nieuw onderkomen Natuurvereniging Zuidwolde en jeugdafdeling	14
Natuurvereniging Zuidwolde meet waterkwaliteit!	15
Verslag presentatie 'De Stenen Tuin'	16
De Stenen Tuin	18
Vroege vogelexcursie naar de Mepper hooilanden	20
Wildpluk middag voor de jeugd	21
Excursie Vlindertuin en Vlinderommetje	22
Excursie Vreugderijkerwaard	23
Vlinderweek in Zuidwolde	24
Winterprogramma 2023/2024 NVZ	28
Vlinderfeestweek Zuidwolde juni 2023	30
Plan BOOM	31
Afsluiting nestkastgroepen	32
Samen zoeken naar waterdierjes	33
Boerderijfietstocht	34
Nestkastroutes voor de jeugd	35
Ik ben Meike en ik doe mee aan de nestkastcontrole	36
Eendenei	37
Onze steenuilen	38
Kerkuil in 2023	39
Kerkuil ter ziele	40
Plantenwerkgroep 2023	41
Orchideeën in Zuidwolde	41
Vlindertuin en dagvlinders	42
Nachtvlinders uitgekweekt	43
Libellenverhalen van Metske	44
Landkokerjuffer	45
Vlinderommetje	46
Kluifzwamverhalen	46
Foodwalk	48
Passages op eoducten	49
Workshop "verfstoffen uit planten" voor oudere jeugd	50
Natuurontwikkeling bij Luuk (7 jaar)	50

Website: www.natuurverenigingzuidwolde.nl email: info@natuurverenigingzuidwolde.nl

Rekeningnummer IBAN: NL83INGB0004398446

Dit nummer van Natuurgenoten is ook te zien op de website van onze vereniging.

Van de voorzitter

We zitten nog midden in ons jubileumjaar, Verschillende programma-onderdelen zijn succesvol afgerond, maar het volgende wacht al weer binnenkort. Op zaterdag 23 september wordt u allemaal uitgenodigd om aanwezig te zijn bij de **officiële opening van de zuidelijke lus aan het Vlinderommetje en de twee gebouwen die we mogen gaan gebruiken.**

We verzamelen bij camping de Krententerp (Ekelenbergweg 2) (kom svp zo veel mogelijk met de fiets) Wij lopen dan langs het Vlinderommetje naar de twee nieuwe natuurgebiedjes op het terrein van Buning en dan naar de twee gebouwen. Daar vindt dan de opening plaats. Waarbij de heer Egbert Buning sr. samen met zijn vrouw Hennie de naam zullen onthullen. We zijn enorm dankbaar voor de mogelijkheid om die

gebouwen te gebruiken, want niet alleen hebben we een plek waar we centraal al onze spullen kunnen opbergen (en terugvinden!) maar ook een plek waar we kunnen vergaderen en waar we van tijd tot tijd activiteiten met kinderen en oudere jeugd kunnen organiseren. We zijn blij met het feit dat Simon Datema die jeugdgroep wil helpen opzetten, zodat we ook de jongeren die de nestkastcontrole zijn ontgroeid bij de natuur kunnen blijven betrekken.

Natuurlijk wil ik hier ook terugkijken. De presentatie van het boek “De Stenen Tuin” en de bezorging daarna, is heel mooi verlopen. Een uitgebreid verslag staat in deze natuurgeliefden, maar ook hier wil ik iedereen die heeft meegewerkt hartelijk danken. Samen hebben we een uniek boek gemaakt en uitgedeeld aan de bevolking van oud-Zuidwolde. Het tweede grote project was de Vlinderweek waar 700 schoolkinderen in klassen langs zijn gekomen en in stille verwondering hebben gekeken en beleefd hoe het vlinderleven in elkaar zit. Ook daarvan geven we een uitgebreid (foto)verslag.

En dan toch weer vooruitkijken. Eerst naar 23 september de opening en daarna naar de 16e december waarop we samen met de nationale Vlinderstichting ons jubileumjaar willen afsluiten. Zet maar een kruisje in de agenda die dag. We kunnen blij zijn met wat er gebeurt, hoe de nieuwe bestuursleden zich inspannen om mooie dingen voor de jeugd te organiseren, hoeveel bijzondere waarnemingen we binnenkrijgen. Desondanks zijn er natuurlijk ook zorgen. Zorgen over de achteruitgang van de natuur zoals wij die zelf ook vaststellen. Ook daarover kunt u lezen in deze Natuurgeliefden. Maar als Natuurvereniging blijven we proberen om op een positieve manier de schoonheid, kwetsbaarheid en het belang van de natuur onder de aandacht te brengen.

Uw voorzitter, Joop Verburg

Natuurlijk Zuidwolde, Joop Verburg

Vogels

Er zijn weer veel waarnemingen binnengekomen. Die wil ik graag delen in deze rubriek die al 33 jaar beschrijft wat er allemaal in en om ons dorp wordt gezien. Op 12 april zag Simon Datema een Rode wouw. Deze zeldzame roofvogel is goed herkenbaar aan de gevorkte staart. Theo Bakker had in zijn tuin een vreemde duif.

Palmtortel (Foto: Theo Bakker)

Het bleek een Palmtortel die ongetwijfeld een ontsnapt of losgelaten exemplaar is want ze komen vooral in Afrika en zuid-Azie voor.

Appelvink (Foto: Renze Petstra)

Renze Petstra, stuurde mooie foto's van een Appelvink in de tuin aan de Meidoornlaan. Hij was zo dichtbij te benaderen dat het duidelijk was dat hij wat mankeerde. Een duidelijke foto van een Kneu, waarop te zien is wat een mooi vogeltje dat is, werd gestuurd door Klaas Blanksma. De vogel was tegen een raam aangevlogen dus Klaas kon hem in de hand fotografe-

ren. Gelukkig vloog die na korte tijd wel op eigen kracht weer weg.

Image kneu (Foto:Klaas Blanksma)

Roelof Nijboer was bezig met de controle van de Steenuilenkasten toen hij aan de Westerveldseweg ook wel even wilde kijken in het nest van een Ooievaar.

Jonge ooievaars (Roelof Nijboer bij Veerman)

Tes Vermeulen was mee en die durfde de lange ladder wel op, De foto laat 5 jonge Ooievaars zien die eerlijk gezegd nog niet de schoonheid hebben van hun ouders. Ook op het ooievaarsnest bij de volkstuin zijn weer 3 jongen groot geworden. Johan van Arrgon liet zien dat jonge Boerenzwaluwen bij hem groot zijn geworden en inmiddels rondvliegen. Wanneer ik de verschillende geluiden opvang waren er dit jaar toch weer minder Boerenzwaluwen dan eerder. Het zijn zorgelijke ontwikkelingen die ook bij de Huiszwaluwen te zien zijn. In Zuidwolde aan de oostzijde in de buurt van de schuur van Freek Drost zijn altijd veel Huiszwalu-

wen te zien geweest. Veel huizen daar in de buurt hadden de bekende kommetjes met een rond gaatje bovenin onder de dakoverstek hangen, maar dit jaar heb ik maar 1 nest gezien en daar was geen activiteit. Wanneer het met de insecten niet goed gaat, gaat het met de vogels ook snel achteruit.

Jonge boerenzwaluwen (Johan van Arragon)

De jonge vogels zijn voor hun ontwikkeling vrijwel allemaal afhankelijk van insecten die de ouders brengen. Gelukkig gaat het met de Kraanvogels in Drenthe nog wel goed. In het Fochteloërveen en in Dwingelderveld zijn jongen groot geworden. Twee Kraanvogels waren enkele weken lang steeds te zien op het Nolderveld. Johan van Arragon maakte er melding van en Gerrie de Lange zette ze op de foto.

*Kraanvogels gezien door Johan van Arragon
(Foto Gerrie de Lange)*

Ik hoorde tijdens een wandeling bij het Zwarte gat Kwartels in het korenveld er naast, maar Henk Bosma vertelde van de waarneming van een koppel

Patrijzen van maar liefst 15 stuks bij de Burgemeester Jansstraat. Dat is een heel ongewoon groot aantal.

Zoogdieren

Haas in een winters landschap (Maud Maas Geesteranus)

Maud Maas Geesteranus zag in maart een Haas in het besneeuwde landschap achter haar huis. Ze maakte er fraaie foto's van.

Albino Mol in tuin (Foto: Lyda Klaassen)

Een foto met een minder fraai beeld stuurde Lyda Klassen. In een molkenklem was een Mol gevangen die spierwit was. Bij veel zoogdieren en ook zelfs bij mensen komen albinovormen voor waarbij door een mutatie het pigment ontbreekt en het dier geheel wit is en de ogen rood. De familie Rubingh stuurde een foto van een Egel die doodleuk hun woonkamer ingewandeld was. Prikkelend bezoekje

waar ze snel een eind aan hebben gemaakt.

Egel bij fam. Rubingh

In augustus maakte Francisca –doktersassistente in Thijinge) opnieuw opnames van een Steenmarter die verzeild was in de binnentuin.

Steenmarter in binnentuin Thijinge (Bert Snippe)

Het filmpje staat op de website bij waarnemingen. Je kunt daarop zien dat de Steenmarter aan de planten begint te eten. Hij kan dus leven van meer dan kip en auto-onderdelen. Bert Snippe maakte er nog een foto van waarop het lijkt alsof het precies dezelfde Steenmarter is als een jaar geleden. Na 3 dagen spanning heeft de Steenmarter zich toch laten vangen in de vangkooi en is hij afgevoerd en elders uitgezet.

Planten

Primula betekent eerste. Dat is misschien iets te ambitieus want overal bloeien in maart al Paardenbloemen en Madeliefjes en Kleine veldkers, maar duidelijk is dat ook de wilde primula's tot de eerste planten behoren die bloeien langs het Vlinderommetje.

Primula elatior (Idylle)

Bij Idylle staan veel pollen in bloei en dat betreft zowel de Gulden sleutelbloem (*Primula veris*) als de Slanke sleutelbloem (*Primula elatior*). De eerste is te herkennen aan de 5 diep-oranje keelvlekken in de bloem. Ook van de zeldzame Knolsteenbreek (*Saxifraga granulata*) zijn de knoppen duidelijk te zien en die zal ook binnenkort gaan bloeien. Verder staat overal langs het Vlinderommetje de Sleedoorn in volle bloei. Het hele jaar zijn bij Idylle veel bijzondere planten in bloei te zien. Later in het jaar vielen vooral de Beemdooievaarsbek en de bijzondere bloemen van de Grote pimpernel.

Grote pimpernel bij Idylle

Dagvlinders

Vanaf maart kreeg ik met enige regelmaat foto's van een vos. Nee, niet het zoogdier maar de dagvlinder.

Grote vos (Foto: Pieter Zwaan)

Ik zag zelf diverse keren een Grote vos. Eerder zeldzaam maar de laatste jaren steeds vaker waar te nemen en gezien het vroege verschijnen, moeten ze in ons land tegenwoordig als pop overwinteren. Anders dan de Kleine vos leven de rupsen niet van brandnetels maar van wilgenblad en blad van een aantal andere bomen en struiken. Ook de foto's die ik toegestuurd kreeg van Kleine vos bleken allemaal van grote vos te zijn. In onze omgeving heb ik het hele jaar nog geen Kleine vos gezien. Die is in enkele jaren hier vrijwel uitgestorven. Foto's van grote vos kreeg ik van Arjen van den Hoek, Lian van Hengel, Irmgard Ballast en Pieter Zwaan. Op 8 april zag Irmgard Ballast een Oranjetipje vliegen bij de Slagendijk. Dat was de eerste melding van dit vlindertje dit jaar. Zelf was ik op 9 april in de Vlindertuin en daar vloog het eerste Bont zandoogje dat ik dit jaar zag. Er vloog nog wel meer zoals Dagpauwoog, Gehakelde aurelia, Klein koolwitje en op de bloeiende Sleedoorn een prachtige Grote vos. Later in het jaar stuurde Petra Visser die in Schrapveen woont met een grote open tuin, foto's van dagvlinders op Koeienoog. Groot koeienoog (*Telekia speciosa*) is een hoge plant met prachtige goudgele bloemen, waar vlinders graag op afkomen. Net als veel van de andere dingen die hier beschreven

staan, zijn meer foto's te vinden onder waarnemingen op onze website.

Twee Koevinkjes op Koeienoog (Petra Visser)

Ook Arjen van den Hoek stuurde een aantal mooie foto's van dagvlinders en andere insecten die op de site te bekijken zijn.

Kleine parelmoervlinder (Irmgard Ballast)

Een bijzonder mooi vlindertje, de Kleine parelmoervlinder, zat in de tuin bij Irmgard Ballast aan de Tolweg. Later zag ik die ook in de Vlindertuin waar hij (of waarschijnlijk zij) steeds bij tuinviooltjes in de buurt was. Viooltjes zijn de planten waarop dit mooie vlindertje de eitjes legt. Ik heb naar eitjes gezocht, maar ze niet gevonden. Ten slotte de Koninginnenpage. Die werd gemeld door Pieter Zwaan in zijn tuin in Hoogeveen en door Lyda Klaassen in haar tuin aan de Egge. Er waren er minder dan vorig jaar en ik vroeg me af of we nog rupsen zouden vinden. Mijn vrouw Corrie vond daar het antwoord op want ze wees een rups van de Koninginnenpage op de Dille in onze groentetuin aan. Tenslotte de melding van

Klaas Blanksma die in het Reestdal woont dichtbij de belangrijkste voortplantingsplek van de Zilveren maan. Die populatie houdt nog steeds stand, maar het was wel een heel bijzondere ervaring dat Klaas in zijn eigen achtertuin de Zilveren maan ontdekte. Je zal het maar hebben.....

Koninginnenpage rups op Dille

Nachtvlinanders

Maud Maas Geestaranus vond een pop van een nachtvlinder en heeft die uit laten komen. Ze maakte er foto's van en het bleek te gaan om de Maantandvlinder.

Maantandvlinder (Maud Maas Geestaranus)

Zuringspanner

Overdag zijn niet alleen dagvlinders te zien maar ook veel nachtvlinanders. Soorten als Zuringspanner (in alle heidegebieden) Gamma-uil (dit jaar in groot aantal op iedere bloemrijke plek) en Gestreepte goudspanner (ook overal) zijn algemene soorten overdag.

21-Kardinaalsmutsstippelmot (Frits Kruizinga)

Frits Kruizinga legde rupsjes in hun enorme spinsel vast van de Kardinaalsmutsstippelmot. Verschillende soorten stippelmot leggen allemaal eitjes op hun eigen waardplant. De rupsjes die er uitkomen maken allemaal spinsels waarbinnen de rupsen zich vrij veilig kunnen ontwikkelen en met elkaar de struik volkomen kaal kunnen vreten. Wanneer het blad op is, gaan ze nog meer spinsel maken waarbij ook andere struiken in de buurt worden ingepakt. Het ziet er bijzonder uit. De struiken maken in juni weer nieuw blad en kunnen deze vraat prima overleven.

Twee rupsen van Teunisbloempijlstaart

Een zeer bijzondere ontdekking deed op 7 juli Chris van der Veer van de Bazuinerweg. Hij zag in zijn tuin twee

rupsen van de Teunisbloempijlstaart. Dat is een nachtvindersoort uit de pijlstaartfamilie die in Drenthe nog heel zeldzaam is. Ik ben er natuurlijk direct naar toe gegaan. De rupsen aten van de Teunisbloembladeren en poepten voortdurend stevige drolletjes uit. Chris heeft een fraaie tuin vol bijzondere planten. Helemaal rond zijn huis staan allemaal Lavendelstruiken. Ze ruiken heerlijk en zijn een welkome voedselbron voor zijn Honingbijen, maar ook voor hommels en andere insecten. Ik zag de Kolibrievlinder er op vliegen en ook een nachtvlindertje dat ik alleen op heidevelden verwacht, namelijk de Purpermot. Ook al een zeldzame verschijning. Maud maakte ook dit jaar weer studie van de ontwikkeling van rups naar vlinder en zij maakte een collage van de Bruine eenstaart.

Purpermot

*Bruine eenstaart- rups pop en vlinder
(Maud Maas Geesteranus)*

Andere insecten

Ondanks het feit dat er steeds minder wilde bijen, zweefvliegen en andere insecten zijn, zijn er altijd wel bijzonderheden te zien. Ik maakte foto's van een Vosje.

Vosje op kruisbes

Dat is een wilde-bijensoort die in het voorjaar vooral op de bloempjes van de Kruisbes te vinden is. De beharing is fel bruinrood zoals de vacht van de Vos. Vandaar..... Toen ik thuis de foto's bekeek zag ik op het achterlijf de kop van een klein insect dat parasiteert in het achterlijf van de wilde bij. Het is een soort Waaiertje, waarover ook in het boek "De Stenen Tuin" over de begraafplaats geschreven is. Een andere wilde bijensoort die ik in de Vlindertuin fotografeerde bleek de Tweekleurige zandbij. Ook al weer een nieuwe soort, waarmee het aantal soorten wilde bijen in de Vlindertuin inmiddels op 59 staat. Ook op andere plekken zag ik soorten wilde bijen die ik niet eerder tegenkwam. De roodpotige groefbij kwam ik op de begraafplaats tegen. Bij 2 andere soorten gaat het om bijen die eitjes leggen in de broedkamers van andere bijen. Het zijn soorten uit de groep die we koekoeksbijen noemen. De Variabele wespbij (parasiet van de Wimperflanzandbij) en de Roodwarte dubbeltand (*Nomada fabriciana*) die o.a. parasiteert op de Tweekleurige zandbij.

Klokjesdikpoot op Akkerklokje vliegend in beeld

Bijzondere foto's kon ik maken van de Klokjesdikpoot. Met enig geluk kreeg ik deze bij vliegend in beeld; een ongewoon plaatje. Verder kon ik ook voor het eerst de Lathyrusbij in de volkstuin op de foto zetten.

Lathyrusbij op Brede lathyrus

De meest bijzondere waarneming van een wilde bij deed Irmgard Ballast. Wij waren op de begraafplaats om naar paddenstoelen te kijken toen haar "iets wits" op een grafsteen opviel. Ik maakte er foto's van en het bleek 5 gemetselde kamertjes te zijn met een schoorsteentje onderaan. De grote wildebijkenner Pieter van Breugel liet weten dat het gaat om broedkamers van de Kleine harsbij (anthidiellum strigatum). Dat is een zeldzame soort in ons land en de broedkamers zijn bijna nooit gevonden. Dit soort gemetselde kamertjes noemen we urntjes en dat past eens te meer op een begraafplaats.

Urntjes op zerk van Kleine harsbij

Over landkokerjuffers schrijf ik elders in deze natuurgeliefden. Ook de libellenwaarnemingen van Metske van der Maar komen apart aan de orde.

Paddenstoelen

Over aanvullingen van de paddenstoelen op de begraafplaats schrijf ik een apart verhaal. Irmgard Ballast doet mee aan de wildeplantencursus van FLORON en daarom gaat ze veel op pad om allerlei soorten te zoeken en op naam te brengen. Daarbij komt ze ook andere dingen tegen en zij meldde in april de aanwezigheid van Voorjaarskluiwammen in het bosgebied van de Ekelenberg. Prachtige paddenstoelen die wel tot de giftigste soorten behoren.

Voorjaarskluiwam (Irmgard Ballst)

Veenmosvuurzwammetjes, een soort wasplaat, vond ik zelf weer in Middelveen waar ze ook al eerder stonden. Maar Puntmutswasplaten zijn in dat gebied niet eerder gezien. Dat een dergelijke gevoelige soort ook bij de plas in Middelveen voorkomt laat wel zien hoe bijzonder ook dit gebied is. Het was weer een bijzonder klimaatjaar. Dat hebben we in de berichten vanuit de hele wereld wel kunnen vaststellen. Bij ons een uitzonderlijk droge en warme junimaand die een zware aanslag op de groei van planten deed. Daarna een kletsnatte julimaand die vakantiegangers verdrietig maakte maar wel tot gevolg had dat in augustus een onverwachte paddenstoelenexplosie volgde. Herfst in augustus.....

Puntmutswasplaten nieuw bij Middelveen

Bert Hilferink bij zijn afscheid als schoolmeester bij de Heidevlinder geëerd door de Natuurvereniging

Op 16 juni 2023 nam Bert Hilferink afscheid van de Heidevlinder (ontstaan uit de samenvoeging van de Zaaier en de Hoeksteen) als schoolmeester. Bert Hilferink, zeg maar meester Bert voor talloze generaties Zuidwoldiger kinderen op de Zaaier en later de Heidevlinder. Meester Bert had altijd oog voor de natuur en nam onvermoeibaar al zijn klassen mee naar buiten om vogels, waterdiertjes en paddenstoelen te leren kennen. Vanwege zijn grote verdienste in zijn hele werkzame leven om alle klassen die hij had mee te nemen naar buiten en van alles te leren over de natuur, heeft de natuurvereniging Bert bij zijn afscheid toegesproken en benoemd tot De Groenste Meester van Zuidwolde en hem de bijbehorende oorkonde overhandigd.

De Natuurvereniging is blij met het feit dat deze groene meester Bert met zoveel ervaring met kinderen en met natuur zich bereid heeft verklaard om volgend jaar toe te treden tot het bestuur van onze vereniging.

Joop Verburg

Bert Hilferink Groenste meester (Leonie scheper)

Zoekplaatje

Wat kan dit toch zijn? Wilt u de oplossing weten? Kijk dan op onze website www.natuurvereniging-zuidwolde.nl op de homepage bij "Zoekplaatje". Vanaf eind september 2023 kunt u de oplossing daar vinden.

Vlindertuin 25 jaar en 1000 soorten gepasseerd

Dit jaar 2023 is het 25 jaar geleden dan de Vlindertuin in Zuidwolde is aangelegd. We blijven rondkijken welke planten en insecten en andere dieren in de Vlindertuin te zien zijn. Daar is uitgerekend dit jaar iets bijzonders in te vermelden. Op waarneming.nl worden alle meldingen van de Vlindertuin sinds 2011 geregistreerd en die zijn te bekijken op <https://waarneming.nl/locations/252262/species/>. Daar is juist dit jaar te zien dat wij de 1000 soorten zijn gepasseerd. Een tuin van 400 m2 met een aangrenzend bosje en wat berm; bij elkaar ongeveer 800 m2 waar dus inmiddels 1000 soorten zijn geregistreerd. We hebben er niet eens speciaal ons best voor gedaan, want op plantengebied voeren we niet veel in omdat er veel aangeplante soorten in staan. Ook de vogels worden niet systematisch bijgehouden. Daar zouden moeiteloos een flink aantal aan toegevoegd kunnen worden. Dagvlinders en nachtvlinders die zijn wel heel goed geregistreerd. Dagvlinders inmiddels 34 soorten (al zijn daar soorten bij van vóór 2011 dus op waarneming staan "maar" 30 soorten) en nachtvlinders meer dan 600 soorten met daarbij zeer zeldzame soorten zoals de Populierengroenuil en Pijpenstro-uil. Wij zouden dus met extra inspanning op dit gebied en registratie van oude gegevens nog verder kunnen komen. Het is geen doel voor ons, maar het is wel enorm leuk dat de diversiteit zo groot blijkt. Bijna 100 soorten bijen en wespen. Ruim 50 soorten vliegen. 60 soorten kevers. Bijna 60 soorten wantsen en cicaden. Ondanks het kleine oppervlak en de speciale inrichting toch nog bijna 40 soorten paddenstoelen. Dat alles om enkele voorbeelden te noemen. Het blijft het hele jaar een feest om de Vlindertuin te bezoeken en goed rond te kijken. Dankzij de ligging met de aanwezigheid van veel bomen en wilde planten is de verscheidenheid groot. Kom en geniet er van.....toegang vrij!

Jong en oud aan het werk in de Vlindertuin

Volle kracht snippers laden

Tineke en kleinzoon Joris gaan door tot alle snippers op zijn

Trudy, Emmo, Pien, Tineke, Maud, Rob, Albert, Feede, Bob met voor zich Joris, Loes en Arie

Nieuw onderkomen Natuurvereniging Zuidwolde en jeugdafdeling

Het jaar 2023 staat bol van de festiviteiten van de Natuurvereniging Zuidwolde. De Natuurvereniging bestaat namelijk 50 jaar. Dit jaar zijn al diverse succesvolle jeugdactiviteiten zijn georganiseerd, zoals de levende vlinderexpositie in de Boerhoorn, de nestkasten-routes en het bezoek aan het vogelpark te Ruinen. Na de zomerstop gaat de Natuurvereniging op volle kracht door. Beginnend met een vleermuizentocht door het Faliebergbos op 15 september, gevolgd door de officiële opening en ingebruikname van het nieuwe onderkomen van de Natuurvereniging Zuidwolde op 23 september a.s. om 13.30 uur. Waar de vereniging al met grote regelmaat activiteiten organiseert voor basisschoolleerlingen, heeft het bestuur al een tijd rondgelopen met het idee om een jeugdafdeling binnen de natuurvereniging op te starten. Met het nieuwe onderkomen aan de Ekelenbergweg kan deze wens uitkomen. "Hoe mooi is het, om op de verjaardag van de natuurvereniging deze cadeaus uit te pakken"

Met een kersverse coördinator Simon Datema, zijn de eerste activiteiten al gepland. "We willen de tieners meer betrekken bij de lokale natuur. Door de tieners nieuwsgierig te maken naar de natuur om hen heen. Zo zullen er activiteiten georganiseerd worden waarbij de nieuwe kennis direct toegepast wordt. Denk aan locatiebezoeken, natuuronderzoek op allerlei gebieden en andere activiteiten, waarbij natuur als ook klimaatverandering en duurzaamheid aan bod komen. We hebben er zin in! Jongeren van 12 jaar en ouder kunnen zich nu al opgeven via het mailadres Nvz-jeugd@outlook.com

De kersverse coördinator Simon Datema

Natuurvereniging Zuidwolde meet waterkwaliteit!

Ter voorbereiding van de “Waterbeestjes scheppen middag met kinderen” heb ik meegedaan met het project “Vang de Watermonsters”. Dit is een samenwerkingsverband tussen Stichting Natuur en Milieu en het Nederlands Instituut voor Ecologie. In verband met de Europese Kaderrichtlijn Water in 2027 willen zij een zo goed mogelijk beeld hebben van met name de kleinere wateren in Nederland. Nederland heeft de slechtste waterkwaliteit van alle EU-lidstaten: vrijwel geen van onze grote wateren voldoet aan de Europese normen. En dan zijn er nog de kleine wateren, de haarvaten van ons watersysteem: de resultaten van vier jaar burgeronderzoek laten zien dat het ook daarmee heel slecht gesteld is. Na een praktijk-training in Avereest heb ik in de omgeving van Zuidwolde 5 metingen verricht. Gemeten zijn o.a. : helderheid van het water, kwaliteit (voedingsstoffen) water (via monster opgestuurd naar Wage-

ningen), soort en hoeveelheid plantengroei en soorten en hoeveelheid aanwezige waterdiertjes. watervlooien tellen in een klein bakje dus. In geheel Nederland worden op deze manier metingen verricht door “burgerwetenschappers”. De resultaten worden na 13 augustus samengevat in een rapport en dienen als basis voor het Kammerdebat Waterkwaliteit later dit jaar. Gemeten plekken zijn : Sloot bij Vlonder Vlinderommetje industrieterrein, het Zwarte Gat, Sloot bij ingang weg Zwarte Gat, Entekoele en de Stuw ter hoogte van het fietsbruggetje. De sloot bij het Vlonder waar we in het verleden problemen hadden door overstroming van vervuild rioolwater kwam er nu gelukkig goed uit door de aanwezigheid van “Kriebelmuglarven”. Dit zijn indicatoren voor een redelijke waterkwaliteit. Meer weten? Zie <https://natuuren-milieu.nl/watermonsters/>

Albert Heere

Larve van de Geelgerande waterkever (Albert Heere)

Verslag presentatie 'De Stenen Tuin'

Werd de jaarvergadering van NVZ al bijzonder goed bezocht, in het half uur daarna stroomde de zaal van de Boerhoorn zó vol dat er stoelen bijgezet moesten worden. Meer dan 100 belangstellenden wilden er bij zijn. Niet voor niets natuurlijk want een Natuurvereniging die 50 jaar bestaat

maak je dan ook niet dagelijks mee. Het was de avond van de presentatie van een boek "De Stenen Tuin" over de begraafplaats in Zuidwolde, dat als jubileumgeschenk in de hele oude gemeente Zuidwolde huis-aan-huis zal worden bezorgd. Eerst werd iedereen welkom geheten door de presentator

Pallets met boeken De Stenen Tuin

Jan Erik Plantinga en Joop Verburg schreven mee aan De Stenen Tuin

Hans Dekker (ecoloog bij provincie Drenthe) Bert Steenbergen van de Oudheidkamer Zuidwolde is een van de auteurs en hij vertelde hoe hij er toe kwam om aan deze mega-klus zijn hulp te verlenen. Aan de hand van enkele prachtige dia's werd ons een klein inblikje in het boek gegeven. Er werd uitgelegd waarom er voor de begraafplaats is gekozen. Een unieke historische plek waar weinig over bekend is. Bert schreef ook over de vroeg historie van begraven op plekken waar nu grafheuvels te vinden zijn en over het in vroeger tijd begraven in en om de kerk en over de huidige begraafplaats die 200 jaar geleden in gebruik moest worden genomen. Voorzitter Joop Verburg, die de hele avond straalde van geluk en plezier, vertelde over de unieke natuur die ontstaan is op deze plek en de grote waarde daarvan. Marga Kool heeft naast haar aandeel als eindredactie ook bij elk hoofdstuk een bijzonder gedicht geschreven. Enkele van de 13 gedichten zijn ook in het Drents geschreven. Tussen de sprekers door droeg ze telkens enkele gedichten voor en de zaal was muisstil en vol aandacht. Ze zijn dan ook prachtig! Henk Bosma nam de lay-out van het boek op zich. Joop bedankte alle vrijwilligers die aan dit mega-project meegewerkt hebben. Hij bedankte ook de partijen die hun financiële steun hebben gegeven om tot dit geweldige eindresultaat te komen. (Gemeente De Wolden, Prins Bernhard Cultuurfonds, Marius Tonckensfonds en Dorpsbelangen Zuidwolde) Het eerste exemplaar van 'De Stenen Tuin' werd door Joop aan de burgemeester van de Gemeente de Wolden drs. Inge Nieuwenhuizen overhandigd waarna ook zij nog even het woord nam om haar waardering uit te spreken over het vele mooie werk dat deze natuurvereniging al jaren doet en waarbij ook de kinderen liefde

Joop met Aaldert Oosterhuis RTV Drenthe

Corrie en Rian voegen de brief in.

voor onze natuur wordt bijgebracht. Het tweede exemplaar werd overhandigd aan wethouder Albert Haar die toezegde zorgvuldig op de begraafplaats te zullen passen, wat hem een daverend applaus opleverde. De boeken werden ter inzage rondgedeeld waarbij beloofd werd dat ze één dezer dagen dankzij meer dan 40 vrijwillige bezorgers bij een ieder in de brievenbus zullen belanden. Bijna 5000 exemplaren die gratis in het hele gebied van oud-Zuidwolde worden verspreid: een uniek project! Het buffet ging open en een feest is geen feest zonder een hapje en een drankje. Ook bij de uitgang stond nog een presentje voor de aanwezigen klaar: een Vuilboom die in iedere tuin een plekje verdient om zijn vroege en langdurige bloei waar de insecten u dankbaar voor zullen zijn. Kortom een gedenkwaardige en bijzondere avond en een mooi begin van een jaar vol feestelijkheden van een natuurvereniging die nog lang niet van plan is om te stoppen. Dat blijkt wel uit alle enthousiaste medewerking die er door heel veel vrijwilligers in deze club gestoken wordt met als bezielende en voortstuwende kracht Joop Verburg!

Enthousiast toehoorder van deze avond, Barbara Ruis-Stöpetie

Officiële overhandiging van het 1e exemplaar aan burgemeester Inge Nieuwenhuis (foto Suzanne Lammers)

Burgemeester geeft haan reactie voor een volle zaal

De Stenen Tuin

Een paar jaar geleden toen we meer en meer ontdekten dat de begraafplaats een bijzondere natuurwaarde heeft, vooral op het gebied van padenstoelen, gingen Jan Erik Plantinga en ik nadenken over hoe we daar iets mee konden doen om het bekend te maken en om het voor de toekomst te behouden. We kwamen uit bij het maken van een boek maar dan met tekst over de geschiedenis van de begraafplaats, waarover tot nu toe nog nooit was geschreven. Dat boek moest dan ter gelegenheid van het 50-jarig jubileum van onze Natuurvereniging in heel Zuidwolde en de omliggende dorpen verspreid worden. Eigenlijk een wild plan, want denk eens aan de tijd die daarin gaat zitten, aan de kosten, aan de vormgeving, aan de verspreiding. Alle hindernissen zijn uiteindelijk overwonnen. De samenwerking met de Oudheidkamer (Bert Steenbergen) is een uiterst belangrijke ontwikkeling geweest en Bert heeft enorm veel onderzoekswerk gedaan en zes hoofdstuk-

ken geschreven. Zonder de bereidheid van Marga Kool om de eindredactie te doen en om bij ieder hoofdstuk een gedicht te schrijven (ze wist toen nog niet dat het 13 hoofdstukken zouden worden) en zeker ook de bereidheid van Henk Bosma om de layout op zich te nemen, zou het niet gelukt zijn. Wat de kosten betreft is het best een hele toer geweest, want als vereniging hadden we wel gespaard voor het jubileumjaar, maar dit plan bracht toch wel veel extra kosten met zich mee. Dat kwam mede doordat we juist als Natuurvereniging het boek wilden laten drukken in eigen land bij een Ecodrukker en het boek moest een hard kft hebben. Allemaal dingen die meer kosten met zich meebrengen. Trouwens het hele proces vond plaats in Coronatijd en in die periode liepen de kosten alleen maar op en werden de offertes steeds duurder. Gelukkig is uiteindelijk door financiële ondersteuning van gemeente De Wolden, Prins Bernhard Cultuurfonds, Tonckensfonds en Dorpsbelangen

Zuidwolde voldoende geld verkregen om alles te realiseren. Al ruim een jaar tevoren had ik bij de Boerhoorn voor 28 maart 2023 de grote zaal gereserveerd voor de presentatie. Hoe bijzonder is het dan wanneer als resultaat van al het werk 5200 prachtige boeken bij de familie Huiskes bezorgd worden op 24 maart. Aaldert Oosterhuis kwam naar Zuidwolde om er verslag van te doen op RTV Drenthe. De avond van de presentatie is een prachtige avond geworden, waar Barbara Ruis een verslag van heeft geschreven. Daarna kwam natuurlijk nog de verspreiding. Hoe enorm tevreden was ik met het feit dat wel 45 leden van de vereniging zich opgegeven hebben om te helpen en binnen een week waren alle boeken bezorgd op 4800 adressen. Ik wil al die mensen ook hier nog bedanken. Mensen die het boek niet hoefden te houden konden het op 8 adressen terugbezorgen en ik beschouw het als een compliment dat ruim 200 mensen het boek niet hebben weggegooid maar terugbezorgd. Verder waren de reacties geweldig.

We kregen telefoontjes, brieven, kaarten en werden op straat aangesproken door mensen die zo blij waren om dit boek thuis te krijgen. Veel vragen kwamen over familieleden die ook wel zo'n boek wilden hebben. Het boek is overigens bij Museum De Wemme te koop voor € 10,=.

Wanneer ik terugkijk op het hele proces, ben ik niet alleen heel blij met het eindresultaat maar ook met de manier waarop we de ruimte hebben gekregen en met de mooie manier waarop we als redactie en vormgever samen dit boek hebben kunnen realiseren. Ik hoop namens de samenstellers en namens de Natuurvereniging, dat het blijvend begrip oplevert voor de manier waarop onze begraafplaats beheerd wordt en dat ook in de (verre) toekomst rekening gehouden wordt met de grote waarde van de begraafplaats als historisch monumentaal gebied en als natuurgebied.

Joop Verburg

Enkele van de 45 vrijwilligers die op pad gaan om de 4800 boeken te bezorgen

Vroege vogelexcursie naar de Mepper hooilanden

Op 29 april 2023 om 6.30 uur stonden 7 personen klaar om per auto te vertrekken naar de Mepper hooilanden bij Gees voor een vroege vogel-excursie o.l.v. IVN gids Jan Mansens. Jan stond ons al op te wachten bij de parkeerplaats aan de Tilweg in Gees, in gezelschap van 2 illegaal gestalde campers, waar wij overigens geen last van hadden. Lopend gingen wij eerst dichtbij het pingo-meertje kijken, waar een aantal grauwe ganzen dobberden, met in aanloop daar naartoe een concert van de zanglijster en een ooievaar die al druk was met een kunstig bouwwerk boven op een dode boom.

Via een rustig wandelpad liepen wij, omringd door tijnftjaf, fitis, zwartkop en winterkoning naar een aangelegde waterberging waarin kuifeenden, meerkoeten en een enkele grote zwaan zwommen.

Vanuit de kijkwand hadden wij een mooi uitzicht op de overkant, waar we 2 raven zagen (of waren het zwarte kraaien, helemaal duidelijk is dit niet geworden) Jan vertelde enthousiast dat hij in het bosje aan de overkant van het meer een bosuil met 3 jongen had gezien en verduld een van ons ontwaarde vaag iets wat op een bosuil leek. Dus met enige spoed vertrokken we naar de overkant en waarlijk daar zat een enorme bosuil, rustig dicht tegen een stam aan, de schutkleur en de eikenstam gingen welhaast naadloos in elkaar over. De uil liet zich door ons uitgebreid bewonderen en fotograferen, totdat deze er genoeg van had en geruisloos, zoals een uil kan, er vandoor vloog.

De jongen hebben we niet gezien. We vervolgden ons pad rondom een gebied met een uitgebreide vegetatie van met name russen, onderweg een plotseling vlak voor ons opvliegende mannetjesfazant waar wij van schrokken, en hij van ons, een mooie reeget

lopende door de bosjes, toen Jan opeens een tapuit zag zitten op een paaltje. Zonder gids was dit kleine vogeltje waarschijnlijk niet door ons gezien. Maar het was een prachtig exemplaar, al lopend wees Jan ons nog op de veldleeuwerik en de graspieper met de lange nagels. De geelgors zong de vijfde van Beethoven en op het naastgelegen akkerland zagen we nog een gele kwikstaart man en vrouw: schitterend. De blauwborst liet zich wel horen (een gids is toch wel onmisbaar) maar helaas niet zien. Een stukje bos was het eind van onze ondwandeling en bleek dat Jan ook nog van alles wist te vertellen over bomen en planten. De grote salomonszegel stond gebroederlijk naast de kleine variant, het dalkruid hadden we al eerder gezien, en Jan liet ons een harsbolletje open drukken van een jonge naaldboom: de geur was overweldigend en deed ons denken aan een bekende drogist: inderdaad de douglas(spar). De parkeerplaats kwam in zicht en hiermee een einde aan een leerzame en leuke excursie, met als hoogtepunt een hoofdrol voor de bosuil en een bijrol voor de tapuit. Helaas hebben we de zeearend niet kunnen spotten hoewel deze wel vaak door Jan is gezien in dit mooie gebied.

Dick Hein

Bosuil (foto Gerrie de Lange)

Wildpluk middag voor de jeugd

Na maanden van voorbereiding was het op de derde mei eindelijk zover. De Wildplukmiddag voor de Jeugd. Voorafgaand was Wildplukster Olga met hulp van Albert Heere (ex-zeeman) en Sophia Rotensen (ex- kleuterjuf) druk in de weer geweest om Paardenbloem, Zevenblad, Vergeet-mij-niet en andere zeer lokale natuurlijke producten om te vormen tot een smakelijke en aantrekkelijke snack voor de jeugd. Plaats en tijd waren perfect gekozen. Het nieuwe jeugdhonk als opslag voor alle heerlijkheden en de weergoden lieten zich van hun beste kant zien. De 14 kinderen konden bij aankomst kiezen uit Bramenblad- of Brandnetel-thee. De meeste kozen voor de uitdagerende Brandnetels.

Met een stickerkaart in de hand werd de speurtocht fanatiek ingezet. Zevenblad, Pinksterbloemen (doe mij er nog maar een!), Veldzuring (met muizen-oortjes) en Reukgras

(*Anthoxanthum Odoratum*) (karamel zonder zee-zout smaak) werden zonder enige gêne naar binnen gewerkt. Het aloude adagium GEEL = GIFTIG behalve Paardenbloem werd door Wildplukster Olga krachtig verwoord tijdens onze veldbloementocht..

Na een uur kon er getafeld worden. Naast de eerder genoemde thee was er keuze uit een scala van siropen van o.a. Vlierbloesem en Paardenbloem.

De Kokosballetjes met Paardenbloemblad vielen bij iedereen in de smaak. De Zevenblad Muffins vroegen iets meer om een "acquired taste". Witte chocolade met eetbare Violen en Bramen-Bosbosbessentaart hadden deze handicap een stuk minder en hier bleef dus niets van over voor het restant aan achtergebleven ouders. Als dank voor haar inzet overhandigde Albert een gewichtig Eko Bakfestijn Pakket. Hierna hielp iedereen mee met opruimen en kwam een geslaagde, smakelijke en leerzame speurtocht ten einde. Wildplukster Olga (ze heeft ook een website <https://wildschutserve.nl/>) vanaf deze plek nogmaals bedankt voor je inzet en ideeën.

Albert Heere

Olga de Lange temidden van een grote groep aandachtige kinderen

Samen gerechten maken en eten uit de natuur

Excursie Vlindertuin en Vlinderommetje

Zuidwolde: onder leiding van Joop Verburg, heeft er op maandag 8 mei j.l. een excursie in de Vlindertuin van Zuidwolde plaats gevonden. Voordat de excursie goed en wel begon toonde Maud ons enkele vers uitgeslopen exemplaren van de Koninginnepage die zij uit rupsen van vorig jaar had uitgekweekt. Ze werden ter plekke vrij gelaten na eerst een uitgebreide fotosessie. Joop vertelde o.a. over de opzet en aanleg van de Vlindertuin; dit jaar juist 25 jaar geleden. Hij besteedde aandacht aan de insectenrijkdom van deze tuin. Er zijn veel soorten dag- en nachtvlinders waargenomen, maar ook bijvoorbeeld 60 soorten wilde bijen. Opvallend is dat er steeds meer ruimte wordt gelaten aan inheemse Drentse wilde planten; goed voor de eigen insecten.

Aansluitend werd een wandeling gemaakt over een deel van het Vlinderommetje waarin Joop o.a. vertelde over de verschaling van dit gebied en wat een (rijkdom aan) planten wij daarvoor terug krijgen. De natuur heeft ons deze dag als soort van beloning verast met z'n uitbundigheid aan prachtige bloemensoorten, waardoor we deze middag o.a. bij Middelveen wel 200 bloeiende Mei-orchissen hebben kunnen bewonderen.

Al met al een zéér leerzame middag, en de genoten van de bevlogenheid van Joop Verburg. Er was een ruime belangstelling voor deze activiteit. RTV Drenthe droeg naderhand met een live interview ook nog een steentje bij. Dank je wel, Joop

Suzanna

Koninginnepage (Foto: Henk Bosma)

Excursie Vreugderijkerwaard

Zo'n 15 personen verzamelden zich 27 mei om, gewapend met camera en/of verrekijker, gezamenlijk de natuur te ontdekken in de Vreugderijkerwaard nabij Zwolle. Op de parkeerplaats werden we verwelkomd door gids Maarten Houtsma met 2 helpers Sip en Gert. Bevlogen mannen die ons vandaag mee op pad langs een stukje IJssel namen. Er werd ons uitgelegd dat de term zomer- en winterdijk zoals we dat vroeger leerden niet meer gebruikt wordt. We spreken nu over (meestromende) nevengeulen die ervoor zorgen dat er geen wateroverlast is na hevige regenval. Door de wisselende waterstanden is het hier een walhalla voor planten en dieren. Door kalkafzetting uit vroegere tijden zijn hier ook planten te vinden als Walstrobremraap, Blauwe Bremraap, Liggende Ereprijs, Inkarnaatklaver, Knikkende distel en Kruisdistel om er maar eens een paar te noemen. Deze laatste (tumbleweed) is bekend uit Westerns waar je voordat een gevecht losbarst eerst rollende planten door een lege straat ziet stuiven. De planten klitten bij afsterven aan elkaar en worden door de wind weggerold. Bij de Veldsalie kregen we een leuke demonstratie waarbij Maarten met een grassprietje demonstreerde hoe de stamper de rug van een bij raakt als hij de bloem inkruipt en zo voor verspreiding van het stuifmeel zorgt. Maar ook de vele watervogels en zangvogels lieten zich zien en horen. Ganzen, zwanen, Rietgors, Wulp, Scholeksters, Zwarte stern, Kleine karekiet enz. enz. Grote drukte want velen hebben jongen en die snaveltjes willen graag goed gevuld worden door pa en ma. De crèche van de Bergeend was dan ook bijzonder goed gevuld. Groot was de vreugde toen er een Zwarte ooievaar gesignaleerd werd die ook nog

even in het water ging staan zodat je een foto kon maken, misschien voor diegene zonder grote telelens niet helemaal duidelijk, maar het geluksgevoel was er niet minder om. Ook de insectenliefhebbers kwamen aan hun trekken met de Kleine vuurvinder, Koninginnenpage en bijen. Kortom aan alle interesses werd wel voldaan. De ochtend vloog dan ook voorbij en uit vele monden klonk voldaan: hier komen we zeker nog eens naar terug. Dank jullie wel voor de geweldig mooi aangeboden excursie.

Barbara Ruis-Stöpetie

Zwarte ooievaar (Martin B.)

Knobbelzwaan (Martin B.)

Veronica prostrata (Johan van Arragon)

Vlinderweek in Zuidwolde

Direct na de bezorging van het boek *De Steen Tuin* is begonnen met het tweede grote project: De Vlinderweek in de Boerhoorn voor schoolkinderen. Het was een enorme klus om alles klaar te maken en voor te bereiden. Een belangrijk uitgangspunt was, dat de tafels die nodig waren voor de donkere kamer en die destijds door Kees Contant met veel liefde en zorg zijn gemaakt nog volledig intact opgeslagen waren. Jan Mager en Pieter Zwaan hebben de technische installatie verder

verzorgd en Rob van Leeuwen heeft de sluis in het leslokaal met hulp van anderen gemaakt. Intussen heeft Maud Maas Geesteranus al vanaf 2022 gewerkt aan het kweken van dagvlinders. Het is enorm wat zij heeft bijgedragen aan de totstandkoming van de expositie. Er zijn ook speciaal nectarplanten voor de vlinders en waardplanten voor de verschillende soorten rupsen opgekweekt in en rond de Vlindertuin. Van alle kanten is materiaal voor de expositie aangedragen en een speci-

ale dank gaat uit naar Gerrit Padding, die fraaie diorama's van vlinders heeft geleverd.

Uiteindelijk, dankzij al die inspanningen is in de week van 5 tot en met 9 juni in de Boerhoorn in Zuidwolde een expositie te zien geweest over VLINDERS. Voor wie er niet geweest is: In de Baander een expositie over dagen nachtvlinders, een grote glazen kast met rupsen en spel materiaal waar alle schoolkinderen zich met overgave op gestort hebben. Hoogtepunt was in een leslokaal, dat volledig verduisterd was en waarin op een grote tafel

met lampen er boven de cyclus van het vlinderleven van ei tot vlinder in het echt van heel dichtbij te zien was. Leerlingen van groep vier tot en met groep acht van de basisscholen van Zuidwolde en omstreken -700 kinderen in totaal- kwamen allemaal een uur naar deze expositie en alle dagen waren daarmee tot 14.00 uur bezet. De klas werd steeds in tweeën gedeeld en de ene helft was met de spellen bezig en de andere helft ging naar de donkere kamer. Ruim dertig vrijwilligers hebben meegeholpen om die week de klassen te begeleiden. Maar voor ie-

Winterprogramma 2023/2024 NVZ

Zaterdag 23 september 2023 om 13.30 uur: FEESTELIJKE OPENING van de gebouwen van Buning en de zuidelijke lus van het Vlinderommetje. We starten bij de natuurcamping De Krententerp Ekelenbergweg 2 Zuidwolde. (kom zo veel mogelijk op de fiets!) We lopen daarna langs het Vlinderommetje naar de twee nieuw ingerichte natuurgebieden op het land van Buning en daarna is naamgeving en de feestelijke ingebruikneming van de twee gebouwen. Iedereen is welkom. Ook de jeugd want daar zijn speciale activiteiten voor. Voor iedereen staan drankjes en hapjes klaar.

Zaterdag 23 september 2023 vanaf 14.00 uur is er bij het gebouw van Buning een workshop verfstoffen maken uit planten voor de jeugd. Zie website Natuurvereniging Zuidwolde. Opgave via contact@de23.nl

Zaterdag 7 oktober 2023, 9.30 uur Zuidwolde bij Tonckenshuys: paddenstoelen excursie Onder leiding van Bernhard de Vries gaan we tot ca. 12.00 uur op zoek naar paddenstoelen. Wie vindt de bijzonderste paddenstoel? Welke zijn eetbaar? Wat betekenen paddenstoelen in de natuur? En voor de jeugd is Hans Post de gids: Wie vindt de kleinste paddenstoel? En wie de kleurigste? Iedereen is welkom en er zijn geen kosten aan verbonden. Vertrek om 09.30 uur bij de parkeerplaats van het Tonckenshuys, Meppelerweg 22, Zuidwolde.

Zaterdag 21 Okt 2023 jeugd Vliegdenntrekken van 9.00 tot 12.00 uur. Vaak gaat het in de natuur om alles zoveel mogelijk met rust te laten. Hoe anders is het deze keer! Bij deze activiteit gaan we ons uitleven op de vliegdenntrekken op de hei van het Steenberger Oosterveld om de heide in stand te houden. Samen met het Drents Landschapsbeheer gaan we zoveel mogelijk "Vliegdenntrekken trekken en knippen". We starten bij het parkeerplaatsje aan de Slagenweg naast de N48 oost. Op de fiets over viaduct Suthwalda en na de bocht naar het Steenberger Oosterveld, scherp rechts naar beneden. Om 12 uur sluiten we af met patat en wat te drinken. Graag opgave via vliegden2023@gmail.com

Zaterdag 28 Okt 2023 Natuur-dag excursie naar het Vechtdal onder leiding van Edwin de Weerd. (onder andere zoeken naar paddenstoelen die in het Vechtdal volop aanwezig zijn) We verzamelen om 9.00 uur op parkeerplaats bij Tonckenshuys en opgave vooraf is gewenst via info@natuurverenigingzuidwolde.nl

Zaterdag 28 oktober Nacht van de Nacht. Start 19.30 uur op parkeerplaats Tonckenshuys, Meppelerweg 22 Zuidwolde. In deze Nacht van de Nacht gaan we dingen doen om het belang van het duister duidelijk te maken. Kosten voor deze avond: kinderen gratis en ouders/begeleiders betalen € 2,00 per persoon voor consumptie en organisatie. Iedereen is welkom maar opgave vooraf is nodig via info@natuurverenigingzuidwolde.nl. De start is om 19.30 uur vanaf het parkeerterrein bij het Tonckenshuys. We eindigen omstreeks 21.00 uur en krijgen dan bij Tonckenshuys iets lekkers aangeboden.

Zaterdag 4 november 2023 Natuurwerkdag start 9.00 uur bij de Overdekte picknickbank in de bocht van de Slagendijk in Zuidwolde Natuurvereniging Zuidwolde doet mee aan de nationale Natuurwerkdag in samenwerking met Landschapsbeheer Drenthe. Vanaf 9.00 uur gaan we aan de slag langs het Vlinderommetje om op verschillende plekken het pad te onderhouden. Iedereen die mee wil doen, jong en oud, is van harte welkom. Heerlijk om samen buiten de handen uit de mouwen te steken. Wij zorgen voor wat gereedschap maar neem als je zelf gereedschap hebt, dat dan vooral mee. Trek zelf stevige kleding, werkhandschoenen en schoeisel aan. Wij zorgen voor wat lekkers en drinken

Dinsdag 28 november 2022 om 20.00 uur Boerhoorn Zuidwolde: foto- en filmavond NVZ Omdat ieder jaar weer blijkt hoeveel mensen hun foto's en films willen vertonen en wat een prachtige beelden er dan te zien zijn met de verhalen er bij, gaan we met deze

jaarlijkse foto-avonden door. Ieder lid of iedere belangstellende krijgt de gelegenheid om een beperkt aantal (van maximaal 15 tot 20) zelfgemaakte natuurfoto's of korte filmpjes te vertonen. Eerdere avonden hebben laten zien dat er prachtige verhalen verteld worden en dat er bijzondere foto's en filmpjes te zien zijn. Opgave voor deelname aan de vertoning is vooraf nodig, Opgave via info@natuurverenigingzuidwolde.nl of telefonisch 0528-373131. Voor iedere deelnemer is maximaal 10 minuten tijd beschikbaar voor presentatie. Iedereen is van harte welkom om mee te doen of om te komen kijken en de toegang is gratis!

Zaterdag 16 dec.2023 in de Boerhoorn: Feestelijke afsluiting van het jubileumjaar 50 jaar van onze Natuurvereniging. De avond wordt georganiseerd in samenwerking met de nationale Vlinderstichting die het eigen 40-jarig jubileum ook met deze avond afsluit. Kars Veling zal een presentatie geven en Annet van Berkel laat schitterende films over vlinders zien. Voor de avond is opgave nodig via info@natuurverenigingzuidwolde.nl. Bijzonderheid is dat het de allerlaatste activiteit in de Boerhoorn zal zijn en wij kunnen die avond met dit driedubbele slotfeest beginnen met afbreken!!

Donderdag 28 dec. 2023 vanaf 13.30 uur, Vlindertuin Zuidwolde: Winterplantenjacht Planteninstituut FLORON nodigt ons uit om weer mee te doen met de jaarlijkse planten-jacht tussen kerst en oud en nieuw. We gaan op zoek naar wilde planten die in de winter bloeien in de Vlindertuin en de Volkstuin. Iedereen is welkom vanaf 13.30 uur bij de Vlindertuin. Er wordt na afloop gezorgd voor koffie, thee en wat extra's. Graag aanmelden via info@natuurverenigingzuidwolde.nl.

Woensdag 3 januari 2024 Jaarlijkse activiteit voor de jeugd met pluizen van uilenballen, bijenkasttimmeren etc. in het gebouw van Buning vanaf 9.30 uur. Traditiegetrouw organiseert de Natuurvereniging Zuidwolde een morgen voor kinderen om bijenkastjes te bouwen, pinda's te rijgen, vetbollen te maken en uilenballen te pluizen. Alle kinderen ouder dan 5 jaar zijn welkom met ouders/grootouders. De natuurvereniging zorgt voor de begeleiding en voor materiaal en gereedschap.

Zondag 7 januari 2024 Winterwandeling, 13.15 uur: Verzamelen bij Dorpshuus in Linde, Linderweg 24 voor de Winterwandeling. Op deze eerste zondag na Nieuwjaar organiseert Natuurvereniging Zuidwolde de traditionele winterwandeling. Voor de wandeling zijn we dit jaar te gast rond het dorp Linde, waarbij de tocht o.a. over het ecoduct gaat. We sluiten om ca 15.15 uur af in Dorpshuus Linde met koffie of chocolademelk en koek. Deelnamekosten: een vrijwillige bijdrage.

Dinsdag 20 februari 2023 om 20.00 uur in nieuwe Huus voor sport en cultuur. Natuur in Spanje Hans Boerma geeft een presentatie met schitterende foto's van landschappen en van de natuur van groot tot klein in Spanje. Zijn foto's zijn gemaakt in het Ebro-dal en in de Pyreneeën. Toegang is gratis.

Dinsdag 12 maart 2023, Zuidwolde: werken in de Vlindertuin op het volkstuincomplex aan de Westerveldseweg De jaarlijkse opknapbeurt van de Vlindertuin begint om 9.00 uur en duurt tot ongeveer 12.00 uur. We gaan aan het werk om de Vlindertuin uit de winterrust te halen en de paden weer op te knappen etc. Handschoenen, stevig schoeisel en een hakje of schep of hark zijn handig om mee te nemen.. Om 10.15 staat de koffie met gebak klaar. Iedereen die mee wil helpen is welkom. Na deze eerste morgen werken komen we iedere 1e dinsdag van de maand om 9.00 uur naar de Vlindertuin voor onderhoud.

Zaterdag 2 maart 2024 Boeihoop voor ringslangen maken langs het Vlinderommetje met de jeugd (nadere informatie via kranten, nieuwsbrief en website)

Dinsdag 26 maart 2024 19.30 uur jaarvergadering NVZ in Huus voor sport en cultuur voor leden van de Natuurvereniging en na de vergadering een prachtige presentatie door Geert de Vries, voormalig IVN-consulent provincie Drenthe. Iedereen is welkom vanaf 20.15 uur. Toegang en koffie is deze avond gratis.

dereden was het een feest om mee te doen en te zien hoe kinderen van jong tot oud, fanatiek met de vlinderspellen bezig waren en zich vergaapten aan de bijzondere rupsen van Plakkers en Wapendragers. En daarnaast kinderen die met ontzag via de stikdonkere sluis naar binnen gingen en vol verwondering konden kijken naar de tafel met daarop ruim 200 dagvlinders die vrij rondvlogen. Groot koolwitjes, Hooibeestjes, Icarusblauwtjes en twee Koninginnenpages die nota bene de eerste de beste dag al uit de poppen kwamen die Peter en Clara van Dijk hadden laten overwinteren. Van klein tot groot waren ze onder de indruk van

vlinders die paarden en eitjes legden, dronken op de bloemen en gemakkelijk op de uitgestoken handen en of op de kleren van de kinderen gingen zitten. Rupsen die over je handen mochten kruipen en die je bijna kon ZIEN groeien. Rupsen die verpopten en op een kleine tafel er naast onder de schemerlampen poppen waar steeds vlinders uit tevoorschijn kwamen. Het is nauwelijks te bedenken hoe je een betere manier kunt vinden om kinderen met vlinders en rupsen bekend en vertrouwd te maken. Er zijn dan ook veel mooie reacties van de scholen en ouders binnengekomen. Overigens konden jonge kinderen van groep 1 tot

en met 3 met hun familie en andere volwassenen 's middags vanaf 14.00 uur naar binnenlopen en alles bekijken. Ook daar werd veel gebruik van gemaakt zodat het de hele dag druk was.

Rond de vlinderweek waren verschillende spellen uitgedacht. De kinderen van groep 1 tot en met 3 hebben allemaal een vlinder versierd of ingekleurd zodat in de Baander honderden vlinders aan het plafond hingen. In alle leeftijdsgroepen zijn prijswinnaars geloot en prijzen uitgedeeld. In bijna alle winkels van Zuidwolde stond een vlinderfoto. Alle schoolkinderen vanaf groep 4 kregen een formulier en konden opgeven welke vlinder in

welke winkel te zien was en daarmee meedoen om de prijzen. Ook daar zijn 10 prijzen verdeeld. Dat het toch niet eenvoudig was blijkt wel uit het feit dat er geen enkele oplossing was met nul fouten.

De VLINDERWEEK is al met al een prachtige jubileumweek geworden waar schoolkinderen enorm veel van vlinders hebben kunnen genieten en veel over hebben kunnen leren.

Ook de bouwers, afbrekers en de begeleiders, die allen veel dank verdienen, hebben er van genoten zo hebben we gemerkt

Namens het bestuur Joop Verburg

Foto impressie van de Vlinderweek Zuidwolde. De Natuurvereniging bedankt alle vrijwilligers die zich mateloos hebben ingezet om dit mogelijk te maken.

De kinderen van Zuidwolde hebben vol bewondering deze Vlinderweek beleefd en zullen dit, naar wij hopen, nooit vergeten. Want jong geleerd is oud gedaan.

Vlinderfeestweek Zuidwolde juni 2023

Hoe leuk is dit. Geen idee wat ik kon verwachten. Ik liep door de donkere sluis om naar de vlinderruimte te komen. Wat een beleving, ik raakte er door geëmotioneerd, kippenvel. Zo veel witjes, citroenvlinders, allerlei rupsen en poppen zelfs een Bruin blauwtje met veel vlieguren. De blijde vlinders vloegen je om de oren. Wat hebben de kinderen, ouders, grootouders geno-

ten. De vlinders zaten te genieten op de hoofden, handen, benen en armen van de kids. Heb ook genoten van Joop zijn enthousiasme met al die blijde kinderen om hem heen. Mijn dank gaat uit naar alle vrijwilligers die dit mogelijk hebben gemaakt, chapeau!

Sinie de Jonge

Plan BOOM

Als cadeau voor de 50-jarige Natuurvereniging ontvingen wij van de Natuur en Milieu federatie Drenthe (NMFD) en gefinancierd door Prins Bernhard cultuurfonds 600 boompjes. Vuilboom, Meidoorn en Geoorde wilg. Allemaal heesters die veel voedsel te bieden hebben aan insecten.

Op zaterdag 15 april zijn vele boompjes uitgedeeld aan leden van NVZ en van de Volkstuinvereniging. Ook daar-

na hebben vele mensen bij allerlei gelegenheden (exposities en excursies zoals bij de Vlindertuin) een of meer bomen mee naar huis kunnen nemen. De laatste 50 boompjes zijn met hulp van schoolkinderen geplant in het gebied van Buning aan de Ekelenbergweg.

Joop Verburg

Uitdelen boompjes (Vuilboom ect.)

Afsluiting nestkastgroepen

Op 8 Juli hebben we samen met alle Nestkastjes groepen het seizoen afgesloten met een excursie in het Vogelpark in Ruinen. Meer dan 36 kinderen, ouders, vrijwilligers en grootouders konden het fraaie scala aan gevederde vrienden aanschouwen. Evenals vorig jaar was het weer weer uitstekend. Met een gezonde dosis competitiedrang werden de verschillende puzzels en quizen snel opgelost. De pratende raaf en verschillende papegaaiachtigen konden enthousiast hun kunnen en kunsten aan de jeugd vertonen.

Niet gehinderd door enige tafelmanieren werden de broodjes "KNAK" (met of zonder saus) en cola smaakvol genuttigd. Kortom een geslaagde middag na succesvol seizoen nestkastjes lopen.

Aandacht voor de vogelkooien

Albert Heere

Kalkoen is wel mooi maar ook wat vreeswekkend

Samen zoeken naar waterdiertjes

Wat was het een mooie middag! Meer dan 30 kinderen kwamen met ouders en begeleiders naar de waterpartij achter het industrieterrein Zuideerkerkes II bij de Handelslaan. Het was prachtig weer en het duurde ook niet lang voordat kinderen en volwassenen niet van de kant af en vanaf de vlonder met hun schepnet bezig waren, maar met blote benen in het water stonden. Het gebied heet Idylle en het was ook een Idylle: Zoveel kinderen enthousiast bezig om diertjes uit het water te scheppen en met resultaat! Alle vondsten werden in waterbakken gedaan en daar verder met zoekkaarten op naam gebracht. Libellenlarven, kikkervisjes, salamanders, visjes, waterkevers, waterschorpioenen maar ook waterpissebedden en zelfs bloedzuigers. Nog maar een paar jaar geleden was het water hier door vervuiling zo verstoord dat er nauwelijks leven aanwezig was, maar door schoonmaakmaatregelen heeft de natuur zich hier toch in vrij korte tijd weer hersteld. Dat konden we vandaag allemaal zien. Iedereen heeft genoten van deze middag en toen na afloop er voor iedereen ijsje en drinken was, kon het helemaal niet meer stuk.

Een deelnemer met dank aan de organisatoren van de Natuurvereniging

Bas en zoon samen te water

Allemaal waterdiertjes vangen bij Idylle

Boerderijfietstocht

Op woensdag 9 augustus 2023 werd wederom de boerderijfietstocht georganiseerd. Vanaf 9.00 uur was het bij Den Kaat in Zuidwolde een drukte van belang want veel deelnemers meldden zich aan. Het was dan ook de eerste mooie en droge dag na een lange periode van onbestendig en vaak regenachtig weer. Zo'n 1300 deelnemers met daaronder 200 kinderen deden aan de tocht mee. Bij het Struikbergerveld tussen Koekange en Koekangerveld stonden 5 mannen op een van de stopplaatsen voor de kinderroute klaar, om kinderen wegwijs te maken in de verborgen wereld van het onderwaterleven. De poelen waaruit met een schepnet waterdiertjes konden worden opgediept, stonden tot over de randen vol water vol water en de meeste kinderen trokken daarom snel hun schoenen en sokken uit om dichterbij de poel te komen. Het was mooi om te zien hoe zelfs kleintjes van net twee jaar, dapper met een schepnet

aan de gang gingen. Er werden heel wat kevertjes, wantsen, amfibieën en visjes opgeschept. In 2 watertafels konden de vondsten nog beter bekeken worden en de mooiste soorten kwamen in platte bakken waar ze van alle kanten bewonderd konden worden. De larven van de Groene kikkers gaven veel verwarring want niemand van ons had ooit donderkopjes van dit enorme formaat gezien. Ook salamanderlarven werden op gevestigd net als stekelbaarsjes, staafwantsen, waterschorpioenen, bootsmannetjes en andere kevers en wantsen. Ook voor veel ouders en grootouders waren het nieuwe dingen die ze te zien kregen. De begeleiders Jan Mager, Albert Heere, Albert Brandsma, Martin Stolp en Joop Verburg kijken met veel plezier terug op deze activiteit, die door de boerderijfietstochtcommissie uitstekend was georganiseerd en verzorgd.

JV

Jan , Albert en Albert kijken toe hoe intensief de kinderen bezig zijn

Nestkastroutes voor de jeugd

Dit voorjaar is het gelukt om met drie groepjes basisschoolkinderen een nestkastroute te lopen. Een van die routes was in het zuideresweg-bosje nabij het tennispark. In het bos waren 12 nestkasten opgehangen van onze Natuurvereniging (bevestigd met schroef en niet te hoog) die we bekeken op de woensdagmiddag tussen 12 april en 7 juni. Een keukentrap ging mee. Daarnaast was er nog een zes-tal kasten opgehangen rond ons huis. Van deze totaal 18 kasten bleven er helaas 7 leeg. De 11 bewoonde nesten waren divers gebouwd. Soms eerst een bodem van takjes en vervolgens vooral mos met vermoedelijk soms gekleurd pluksel van oude tennisballen ertussen. De meeste nesten werden bewoond door vooral koolmezen en iets minder door pimpelmezen. Een wat later gevormd grof nest bestond uit takjes en herfstblad en daarin ontdekten we eerst één mooi groen eitje en een week later een zes-tal. Het duurde even voor ik er achter kwam welke vogel dit legsel had bezorgd. Met later de moeder erop bleek dit de bonte vliegenvanger te zijn en nog wat later kon ik met geduld ook

het mannetje met witte borst ontdekken. Toen de kuikens al wat groter waren, was het makkelijker te zien door het frequente aan- en afvliegen. Een andere waarneming die we allen bijzonder vonden was de pimpelmees op het nest direct achter ons huis, die strak op het nest bleef zitten en met sissend 'slangengeluid' haar eitjes en kuikens beschermde. De laatste dag waren alle nesten verlaten. Daarvoor zagen we een enkel vogeltje te vroeg uit een kast ontsnappen- maar konden we nog terug zetten- en iets later zagen we inmiddels goed volgroeide koolmeesjes één voor één vertrekken. Alle kinderen bleken elke keer weer enthousiast -soms met een vriendin of kleinere zus erbij - waardoor het weleens dringen was wie het eerst mocht kijken. Fenne, Tije, Sem, Evert en Dorien heel erg bedankt voor jullie gezellige deelname! Nog een tip tot slot: meld je aan bij de site van de vogelbescherming.nl voor een leuke eenvoudige tuinvogelcursus (maar jullie wisten al best veel).

Theo Sleijster

Aandacht voor de nestkasten
(Foto: Theo Sleijster)

Bonte vliegenvanger-vrouw op nest met jongen
(Foto: Theo Sleijster)

Ook Hannie Prins-Rosegaar heeft een groep kinderen meegenomen langs een route met veel kasten in het Faliëbergbos. Haar bevindingen zijn bemoedigend want van de 27 kasten zijn er slechts 4 leeg gebleven. 23 Kasten waren bezet met de volgende soorten 1x zwartkop, 2x Bonte vliegenvanger, 1x onbekende Mees en verder Koolmees en Pimpelmees. 4 nesten zijn geheel mislukt maar verder zijn er 166 eitjes geteld waar 151 jongen van zijn uitgekomen en waarvan uiteindelijk

131 jongen zijn uitgevlogen. Ook Hannie heeft enorm veel plezier beleefd aan de tochten door het bos en ook de kinderen waren superenthousiast.

Ook Peter van Dijk heeft een greep begeleid maar daar zijn geen gegevens systematisch bijgehouden, Wel heeft ook die groep met heel veel plezier de vogels in de nestkasten gevolgd.

Albert Heere

Pimpelmees op eitjes

Elf jonge Pimpelmezen bedelen om voedsel

Ik ben Meike en ik doe mee aan de nestkastcontrole

De nestkastcontrole is erg leuk. Je ziet hoe jonge vogels gaan groeien en hoe mooi de eitjes van de bonte vliegenvanger zijn. En heb je ooit al gezien hoe mooi die nestjes zijn? En hoe klein de eitjes? De jongen vind ik het mooist, ze zijn zo donzig. En het nest zit dan altijd propvol met soms wel 11 of 12 jongen. Dat ziet er grappig uit en schattig. Er vliegen ook nog weleens een paar uit de kast omdat ze dan al

zo klaar zijn om uit te vliegen, dat ze dat al doen. Soms komen ze terug naar het nest maar ook weleens niet. Vaak gaat het goed met de vogels, maar soms niet. Zo is er een keer een kastje van de boom gevallen. De jongen die erin zaten leefden gelukkig allemaal nog. Ik raad het iedereen aan om de nestkastcontrole te doen.

Groetjes Meike

Eendenei

Op 29 maart reed ik langs Idylle om te zien of de Primula's al in bloei stonden (dat was zo, kijk maar naar de andere berichten) Ik zag in het water een eendekorf staan en had het vermoeden dat Marinus Jonkman er achter zat. Marinus was bij zijn palletbedrijf en hij liet mij een eendenei zien, dat tussen de pallets op zijn terrein lag. Hij legde uit dat hij al enkele jaren zag dat eendennesten werden uitgehaald door Steenmarters, die de eieren in de bek namen en kunstig genoeg die heel naar

zijn terrein toe brachten om ze later op te kunnen eten. Hij had ergens korven te koop gezien en daarvan twee exemplaren gekocht. De ene had hij al in het water langs de Idylle geplaatst, zodat de Steenmarter er niet bij zou kunnen komen. Later is de tweede in de poel bij Buning geplaatst. Marinus is een echte en actieve natuurbeschermer en zijn actie verdient veel bewondering.

Joop Verburg

Eieren in eendennest

Eendenei tussen de pallets bij Marinus Jonkman

Marinus Jonkman bij de eendekorf

Onze steenuilen

Vol verwachting zijn we begin mei weer op pad gegaan om in alle 35 kasten te kijken of we weer succes hadden met de steenuilen. We hoopten op het zelfde aantal broedsels als vorig jaar (6 stuks) en het liefst een broedsel meer. Tot onze verbazing waren 10 kasten bezet met legsels van de steenuil. Dat is in jaren niet meer voorgekomen. Tevens zat er in 11 andere kasten een spreuwenest. Op 3 nieuwe locaties hadden de steenuilen nog niet eerder een plekje gevonden. In totaal waren er 43 eieren gelegd. Van deze 43 eieren zijn er later 29 jongen geringd door Harm Bloemhof. Niet alle eieren zijn dus uitgekomen en bij 1 nest waren alle 4 eieren onbevucht. Goede hoop dat het bij dit nest volgend jaar beter

gaat want bij een nest met onbevuchte eieren vorig jaar hadden we dit jaar 5 uitgevlogen jongen. Een klein drama was er op Ten Arlo. Daar zijn de 5 jongen geroofd vlak voor het uitvliegen waarschijnlijk door een steenmarter.

Ook dit jaar waren er weer een heel aantal kinderen bij het ringen aanwezig. Prachtig om de kinderen te zien genieten met de jonge steenuiltjes.

Ik kreeg nog een terugmelding van een steenuil die broedde in Balkbrug en was geringd in 2017 aan de Markeweg 6 in Veeningen. Bij het ringen aan de Kerkweg was ook een oudere vogel met een ringnummer. Deze vogel was in 2014 geringd in de omgeving van Wierden. Deze vogel is dus al 9 jaar oud.

Twee steenuilen wachten op hun beurt

Harm Boerhof ringt de jonge Steenuilen

Onvergetelijk om een jonge Steenuil in de hand te houden.

Liefde op het eerste gezicht

In het najaar gaan we de kasten weer voorzien van een nieuw bedje. Al met al dus een heel succesvol jaar in ons

gebied en we hopen dat volgend jaar weer een goed steenuilenjaar wordt.

Roelof Nijboer

Kerkuilen in 2023

Evenals bij de Steenuilen was 2023 ook voor de Kerkuilen een beter jaar. Wanneer ik alle resultaten op een rij zet kom ik tot de volgende aantallen:

- 10 kasten met in totaal 42 jongen.
(maximum: 8 jongen in een kast op Ten Arlo)
- 1 kast onbereikbaar maar wel met jongen.
- 11 kasten geen eieren of jongen
- 1 kast met torenvalk
- 1 kast met kauwen
- 1 kast met holenduif

Waarschijnlijk zijn er dit jaar meer kasten bezet en meer jongen omdat er voldoende muizen waren. Wij zijn er blij mee.

Gerhard Warmink

*Close-up van een jonge Kerkuil
(foto Wilma Huiskes)*

Kerkuil ter ziele

3 juli:

Op 3 juli jl. liep er ineens een prachtige jonge kerkuil door onze tuin aan de Wildenberg. En dat terwijl we niet eens wisten dat de uilenkast in onze schuur na jaren weer bewoond was! Gelukkig wisten we via enkele omwegen het telefoonnummer te pakken te krijgen van Gerard Warmink van de kerkuilenwerkgroep om ons te vertellen wat we het beste konden doen. We hadden het idee dat we hem (of haar?) niet mochten aanraken, maar wat te doen? Zo'n prachtig beestje! Gelukkig kon Gerard snel langs komen om hem weer terug te plaatsen in de kast. De kans was groot, vertelde Gerard, dat hij binnenkort opnieuw door de tuin zou lopen omdat de ouders kennelijk reden hadden om hem te verstoten. Maar wellicht was hij ook per ongeluk uit z'n nest gevallen en ging het goed. Nu ik dit schrijf is het een dag later en heb ik hem nog niet gesignaleerd. Maar hopen dat het goed gaat....

12 juli:

Toen hij een week geleden voor de tweede keer uit het nest was gevallen en hulpeloos rondliep en , naar wij dachten, niet kon vliegen, dachten we dat hij een hopeloos geval was en prooi zou worden voor een ander dier. Daarom waren wij zeer verbaasd om hem nu weer ineens, ook trouwens stiltes en hulpeloos, op het dak van de schuur te zien zitten. Dan kon hij dus kennelijk toch vliegen. Maar het was midden op de dag, dan zou hij toch een in z'n nest en niet buiten moeten zijn. Of zouden er meerdere jonge uilen zijn die we hebben gezien? Trouwens, toen wij gisteren aan het eind

van de dag weer thuis kwamen was hij weer weg...

Wie weet, wordt vervolgd. De natuur blijft fascinerend!

14 juli:

Ik zal jullie ook het laatste deel van het uil-avontuur niet onthouden.

Gisteravond om kwart voor twaalf zat ik in het opkamertje tv te kijken toen opeens de uil buiten in de vensterbank kwam zitten en mij indringend aankeek. Ik pakte mijn telefoon om een foto te maken en voordat ik die klaar had vloog hij weer weg. Een bijna magische ervaring! Zojuist kwam onze hulp aan met het bericht dat er een dode uil op onze oprit ligt. Helaas.....

Klaas Blanksma

Jonge kerkuil (Klaas Blanksma)

Plantenwerkgroep 2023

Afgelopen maanden heeft de plantenwerkgroep wekelijks veldexcursies gehouden om verschillende gebieden waar lang geen inventarisatie was gedaan, te onderzoeken. Iedere week op donderdagavond was het een mooie belevenis en telkens vonden we wel bijzonderheden. Soms dichtbij zoals Middelste duivenkervel bij Drogzee en soms wat verder weg zoals de laatste weken in de Zure venen bij Ansen. Daar werden veel bijzondere soorten

ontdekt en de grootste verrassing was een enorm aantal van de tegenwoordig vrij zeldzame Blauwe knoop, die maakte dat we in een blauw weiland liepen in plaats van een groen weiland. Het was een mooi jaar met veel verrassingen en de terreineigenaren zijn blij met de nauwkeurige opgave van de aanwezige planten.

Martin Stolp, coördinator plantenwerkgroep

Middelste duivenkervel

Een zee van Blauwe knoop

Orchideeën in Zuidwolde

In Zuidwolde komen hier en daar orchideeën voor. Niet alleen in het Reestdal en de Takkenhoogte maar ook dichtbij het dorp Zuidwolde. De grootste en langst bekende groeiplaats is landschapspark Middelveen,

Kruising Brede rochis x rietorchis (Hans Dekker)

waar jaarlijks enkele duizenden orchideeën groeien. Eerst bloeien in mei de Brede orchissen (ook wel mei-orchis genoemd) en daarna de Rietorchissen in twee soorten gevlekt en ongevekt en de Gevlekte orchis. Die bloeien allemaal nu in juni. Hans Dekker uit Hoogeveen is orchideeënkenner bij uitstek en heeft er verschillende boeken over geschreven. Hij heeft gekeken in Middelveen en tot zijn en ieders verrassing heeft hij een daar nieuwe orchideeënsoort voor onze omgeving ontdekt, namelijk de Bosorchis. De verschillen met de andere orchideeënsoorten zijn subtiel maar wel onmiskenbaar.

Ik had bij Idylle ook aan beide kanten

van het water orchideeën gezien en Hans heeft ook op die plek gedetermineerd: aan de oostkant van het water staat een aantal Rietorchissen en aan de westkant zowel Rietorchissen als hybriden (kruisingen) van de Brede orchis met de Rietorchis.

Tot slot van dit orchideeën-verhaal vonden Jaap een Joke Vliegenthart op het terrein van Buning ook de eerste orchideeën; namelijk twee Rietorchissen.

Het verschijnen van orchissen is altijd mysterieus. Duidelijk is wel dat de grond schoon moet zijn en er moeten de juiste schimmels aanwezig zijn. Mooi dat we in Zuidwolde zulke plekken hebben.

Bosorchis bij Middelveen (Hans Dekker)

Joop Verburg

Vlindertuin en dagvlinders

De Vlindertuin bestaat dit jaar 25 jaar. Er is een speciale jubileumexcursie geweest in mei. Rob van Leeuwen gaat het informatiehokje vernieuwen en de Vlinderwerkgroep blijft trouw en met veel plezier de Vlindertuin onderhouden. Er is gekweekt en er zijn nieuwe planten aangekocht. Maar al deze activiteiten, hoe leuk ook, kunnen niet verhullen dat het slecht gaat met de dagvlinders. Heel slechts zelfs wat mij betreft. Ik ben vooral bezorgd over de achteruitgang met name in Drenthe en de overige zandgebieden. Al eerder schreef ik over de ernstige achteruitgang van het aantal vlinders en het aantal soorten. Dit jaar is het nog slechter. Een paar jaar geleden is de achteruitgang van de Kleine vos begonnen en daar is dit jaar bij nog geen enkel exemplaar van gezien. Let wel; dit gaat over een tuinsoort die 20 jaar geleden tot de meest algemene soorten behoorde en die massaal op

de Vlinderstruik zat in de bloeitijd. Dat geldt ook voor de Dagpauwoog en die zie ik vanaf dit jaar schrikbarend achteruit gaan. Eerder algemene soorten als Bruin zandoogje, Koevinkje en Zwartsprietdikkopje zie ik nog maar zelden in de Vlindertuin. Natuurlijk is het ook belangrijk om de leuke dingen te vermelden. Soorten waarmee het gelukkig nog wel goed mee blijft gaan zoals de Citroenvlinder en het Oranjetipje. Maud Maas Geesteranus maakte met eindeloos geduld een serie foto's an de ontwikkeling van een Citroenvlinder van ei tot vlinder. Ze zette een aantal foto's in een filmpje achter elkaar en dat prachtige beeld in op onze website te bekijken bij de waarnemingen op onze site op 26 juli 2023. Soorten als de Kleine parelmoervlinder, de Koninginnenpage, het Bruin blauwtje zijn allemaal weer gezien. In het Reestdal is nog steeds een stabiele populatie van de Zilveren maan en recent zag Clara

Zwartsprietdikkopje gaat enorm achteruit

Dam een Luzernevlinder in de Volkstuin. Toch overheerst de zorg over het verlies van soorten en aantallen. We

Wat is de toekomst voor de dagpauwoog
blijven het volgen.

Joop

Nachtvinders uitgekweekt

Maud Maas Geesteranus is druk met de vlinderkweek voor de Vlinderweek. Daarnaast ziet ze ook kans om nu en dan een bijzondere rups verder op te kweken en dat te laten verpoppen.

Prachtig om de foto van de pop in de cocon te zien en daarnaast de vlinder die daar uit komt. In dit geval de Maantandvlinder. Het is hetzelfde dier dat ooit een rups was.

Pop maantandvlinder - uitgekomen uit de pop- de Maantandvlinder (Maud Maas Geesteranus)

Libellenverhalen van Metske

Vanmiddag 2 mei ben ik even op de Takkenhoogte geweest. Inmiddels beginnen de libellen langzaam te komen. Tot nu toe had ik alleen vuurjuffers en smaragdlibellen gezien. (en bij Bargerveen de Noordse Witsnuitlibel) Op de Takkenhoogte zag ik een net uitgeslopen Viervlek (je ziet het huidje er nog bij) en een net uitgeslopen (niet uitgekleurde) Platbuik.

Gevlekte witsnuitlibel

Vanmiddag 1 juni even in het Steenberger Oosterveld naar libellen gezocht. Er vlogen vrij veel Gewone Oeverlibellen rond, maar ook Platbuik, Viervlek, Metaalglanslibel en Grote Keizerlibel. Op de terugweg zag ik een vrij kleine libel die mijn aandacht trok. Dit bleek een zeldzame Gevlekte Witsnuitlibel te zijn. Volgens waarneming.nl nieuw in dit gebied.

Gaffelwaterjuffer

Vanmorgen 11 augustus ben ik bij de Takkenhoogte geweest om wat libellen te fotograferen. Hierbij zag ik een kleine juffer die ik niet zo snel herkende

als een hier voorkomende waterjuffer. Bij het plaatsen op waarneming werd hij aangegeven als 100% Gaffelwaterjuffer. Dit was ook wat ik er van kon maken maar gezien de locatie leek mij dat vrij onwaarschijnlijk. Ik heb de soort een keer in Zuid Holland gezien en weet dat hij eigenlijk alleen in het zuiden voor komt. Toch maar als onzeker op waarneming geplaatst. Hierna kreeg ik al vrij snel de mededeling dat het een zekere melding was met de opmerking dat het tot nu toe de meest noordelijk (zekere) melding van deze soort is (dus ook de allereerste in Drenthe). Ik ben nog even op zoek gegaan naar de dichtstbijzijnde melding. Dit blijkt in 2022 op de Bentelerheide te zijn. (ligt op de hoogte van Enschede) en dit jaar nog één in het Hulkenstijnsse bos in Flevoland. (in de buurt van Zeewolde). Het is dus een grote verschuiving naar het noorden en een erg leuke waarneming van deze zeldzame soort.

Metske van der Maar

Gevlekte witsnuitlibel (Metske van der Maar)

Gaffelwaterjuffer (Metske vander Maar)

Landkokerjuffer

Bij het omdraaien van een stukje hout in de Vlindertuin zag ik een vijftal kokertjes. De kokertjes bestonden vooral uit een laag zandkorreltjes aan de buitenkant en het bijzondere was: ze bewogen langzaam. Al gauw was duidelijk dat het om kokerjuffers ging. Die bouwen in hun larventijd een kokertje om zich heen en bij deze exemplaren was dat kokertje heel netjes bedekt met zandkorrels. Nu leven de larven van bijna alle kokerjuffers onder water en zij maken daar een kokertje; iedere soort op zijn eigen manier. Die koker beschermt ze enigszins tegen vraatzuchtige vijanden. Er is één uitzondering en dat is -hoe kan het ook anders- de Landkokerjuffer (*Enocyla pusilla*). De Landkokerjuffer is niet alleen uniek omdat het de enige kokerjuffersoort in Nederland is die als larve op het land leeft, maar ook omdat het de enige soort is waarvan het vrouwtje vleugelloos is. De Landkokerjuffers die ik in het verleden dus wel eens bij het nachtvlinderen op het laken heb gekregen, zijn dus mannetjes geweest. In die levensfase worden ze ook wel schietmotten genoemd.

Joop Verburg

Vier Landkokerjuffers

Landkokerjuffer (de kop en de poten steken er links uit)

Landkokerjuffer als imago

Vlinderommetje

De belangstelling voor het Vlinderommetje blijft onverminderd hoog. Ook van de zuidelijke lus die 23 september officieel geopend wordt, is druk gebruik gemaakt. Dorpsgenoten, vakantiegangers en groepen, zoals recent Vrouwen van Nu, weten het pad te vinden en kunnen ervan genieten. Dit dankzij de vrijwilligers die het pad zo goed mogelijk vrijhouden van voornamelijk bramen en brandnetels. Dat is heel fijn. Een nieuw lid van de werkgroep Henk Bos is dit voorjaar begonnen met het beheer van het pad op de Ekelenberg. Gerrie de Lange van de vogelwerkgroep heeft op zich genomen om de nestkastjes langs de route te beheren en heeft er ook meteen maar een flink aantal bijgeplaatst. De kastjes zijn zodanig laag opgehangen dat ze geopend kunnen worden. Op de kastjes zit een instructie, deze graag volgen. Van de elf dit voorjaar opgehangen nieuwe kastjes waren er na een paar weken al tien in gebruik genomen. Dus groot succes. Na het broedseizoen kunnen we melden dat uit de meeste

nesten ook jonge vogels uitgevlogen zijn.

Van Marinus Jonkman hebben we in maart een broedkorf voor eenden gekregen. We hebben deze geplaatst in het meertje achter K&D. Helaas is deze niet gebruikt, we waren ook wel laat, mogelijk volgend jaar meer succes.

Jaap Vliegenthart

Nieuw nestkastje (foto Gerrie de Lange)

Kluifzwamverhalen

In het boek "De Stenen Tuin" over de begraafplaats in Zuidwolde wordt geschreven over de paddenstoelenrijkdom. Met name op het gebied van schraalgraslandpaddenstoelen is het in al zijn beperktheid van 7500 m² een klein paradijs. Dat betreft dus vooral de 12 soorten wasplaten, 3 soorten aardtongen en verder knotszwammen, koraalzwammen en koraaltjes en een aantal soorten zeldzame Satijnzwammen. Verder gaat dat over het feit dat er wel 5 soorten kluifzwammen zijn gevonden op dit betrekkelijk kleine gebied. Jaarlijkse vondsten van Witte en Zwarte kluifzwammen (*Helvella crispa*

en *lacunosa*). Regelmatig Roetkluifzwammen (*Helvella afra*) en de laatste jaren ook Holsteelkluifzwammen (*Helvella elastica*) en eenmaal een Nonnenkapkluifzwam (*Helvella spadicea*). Nog in de week van de bezorging van het boek vond ik paddenstoelen op het kalkrijk paadje met oude dennenbomen er langs. Gezien de bokaalvorm en de korte witte steel eronder, dacht ik aan een kluifzwam. Met hulp van waarneming en de atlas van Drenthe van Eef Armolds werd dat de Zwartwitte bokaalkluifzwam (*Helvella leucomelaena*). Een administrator meende nog dat het de Bokaalkluifzwam was, maar

Zwartwitte bokaalkluiwzwam op de begraafplaats

moest daarop terugkomen, omdat die gewone Bokaalkluiwzwam alleen bij loofbomen staat en deze beslist bij Grove den stond. Op 20 april wilde ik de Zwartwitte bokaalkluiwzwam laten zien aan een van onze leden, Irmgard Ballast, die in paddenstoelen geïnteresseerd is. We liepen de begraafplaats op en we waren nog maar net op weg toen zij riep: "Oh, ik zie ze al, ze staan hier ook!" Nu kon ik de deskundige uithangen en zeggen: Nee, dat kan niet, want hier staan helemaal geen dennen, alleen eiken. Al snel kon ik concluderen -vooral toen ik er één uit de grond haalde en prachtig te zien was dat de witte plooiën langs de steel ook in de bokaal doorgroeien-, dat het nu wel ging om de Bokaalkluiwzwam (*Helvella acetabulum*). Het boek

Gewone bokaalkluiwzwam

nog maar net uit en nu al een nieuwe waarheid van 7 soorten kluiwzammen op de begraafplaats in Zuidwolde. Wat een weelde!

En nóg was het niet op, want na alle regen in juli ging ik begin augustus op de begraafplaats naar paddenstoelen kijken. Die werden overal volop gemeld. Op de begraafplaats vond ik een prachtige voorrood wasplaatje dat na microscopisch onderzoek het Broos vuurzwammetje bleek te zijn. De 13e soort wasplaat op de begraafplaats. Eens te meer is duidelijk hoe bijzonder de paddenstoelenrijkdom op onze begraafplaats is.

Joop Verburg, Natuurvereniging Zuidwolde

Broos vuurzwammetje (de 13e wasplaatsoort ooit op de begraafplaats

Foodwalk

Al heel lang staat de werkgroep Foodwalk op onze website. Die is de afgelopen jaren nauwelijks actief geweest. Oorzaak is o.a. dat de foodwalk die we in en rond Ten Arlo hadden uitgezet (allerlei vruchtdragende bomen en struiken zijn daar geplant langs een wandelroute) maar los van het feit dat het een aantal jaren duurt voordat je daar echt vruchten van kunt plukken, is het gemeentelijk bermbeheer zo slecht gegaan dat de meeste heesters en bomen de maaibeurten niet hebben overleefd. Toch zijn er plekken -bijvoorbeeld langs het Vlinderommetje- waar volop vruchten onderweg geplukt en gegeten kunnen worden. Frambozen en bramen, hazelnoten, appels, prui-

men en met name mirabellen, walnoten, rozenbottels, zelfs olijfwilgvruchten en vruchten van de Rode kornoelje zijn allemaal te vinden. Daarnaast staan er overal planten waar je heerlijke gerechten van kunt maken. Maar de meeste mensen zijn zo voorzichtig, dat ze nauwelijks uit de natuur durven eten. Het zou mooi zijn wanneer iemand met interesse zich zou willen opgeven als contactpersoon voor deze werkgroep om al deze vruchten en eetbare planten meer onder aandacht te brengen. Lijkt u dat wat? Neem contact op via info@natuurverenigingzuidwolde.nl

JV

*Bramen langs het Vlinderommetje
(foto Manou Dubois)*

Passages op ecoducten

In het volgende nummer wordt weer een jaarverslag gegeven van alle passages over beide ecoducten. Wel is duidelijk dat de oversteken op Suthwalda nog steeds zeer sterk achterblijven. Op Stiggeltie bij Linde zag je een afname van de aantallen tijdens de grootste drukte van de werkzaamheden bij de aanleg van het fietspad,

maar toen het rustiger werd zag je de aantallen weer toenemen. Wij zijn tevreden dat het fietspad aan de andere kant van het viaduct is gekomen. Philip selecteerde nog wat mooie plaatjes van de bewegingscamera's.

Werkgroep ecoducten

Jonge Torenvalk boven Stiggeltie

Reegeit + 2 kalfjes

Prachtige Reebok

Workshop “verfstoffen uit planten” voor oudere jeugd

Zaterdag 23 september 14.00 – 16.00 uur “gebouwen van Buning” aan de Ekelenbergweg (schuin tegenover Middelveenseweg 13)

Tijdens de feestelijke opening van de gebouwen van Buning en de zuidelijke lus van het Vlinderommetje organiseren we een workshop voor de oudere jeugd.

Wil je verf maken met natuurlijke materialen? En wil je weten welke planten goede kleurstoffen leveren? Kom dan meedoen en experimenteren met deze jeugdworkshop (voor leerlingen van groep 7 en 8 van het PO en klas 1 en 2 van het VO).

Al in de prehistorie maakten mensen verf en kleurden ze hun kleding. Er waren nog geen synthetische verfstoffen en daarom gebruikten ze de natuur om zich heen. Dat gaan wij ook ontdekken! We gaan op zoek naar planten om verf en inkt te maken om te tekenen of te schrijven. En we gaan kijken hoe we

katoenen stofjes een nieuw kleurtje of een kleurenafdruk kunnen geven. Maximaal 10 deelnemers. Aanmelden voor deze workshop is verplicht bij Irmgard Ballast via contact@de23.nl

Jongere kinderen kunnen na de opening van de gebouwen van Buning meedoen met een mini-activiteit “verfplanten”. Hiervoor is geen opgave nodig.

Verfstoffen maken (Irmgard Ballast)

Natuurontwikkeling bij Luuk (7 jaar)

Johan van Arragon stuurde ons een bericht over hun 7 jarige kleinzoon Luuk die vol aandacht het proces van kikkerdril naar dikkopje naar kikker gevolgd heeft en dat later zelf in beeld heeft gebracht.

Een beginnende natuur ontdekker.

Van dikkopje tot kikker (tekening van Luuk (kleinzoon van Johan van Arragon)

Natuurgenoten is een uitgave van de Vereniging voor
Natuurbescherming Zuidwolde en Omgeving.
www.natuurverenigingzuidwolde.nl